

Makale Türü: Araştırma Makalesi

**Spor Alanında Yapılmış Mobbing Çalışmalarının Lisansüstü Tezlere
Dayalı Analizi: YÖK Veri Tabanı Örnekleme**

Zeynep ONAĞ¹, Emine KAYA²¹

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi <https://orcid.org/0000-0002-4034-6773>

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://orcid.org/0000-0001-9329-6960>

ÖZ

Mobbing, son yıllarda iş hayatında sıklıkla karşılaşılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Mobbing kavramının bu denli çok olması yapılan araştırmaları arttırmıştır. Bu çalışmanın amacı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nde bulunan spor alanında yapılan mobbing tezlerini araştırmak, sistematik bir şekilde derlemek ve Türkiye'de spor alanında mobbing konusunun geldiği noktayı incelemektir. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda, 2008-2020 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nde bulunan yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Spor alanında mobbing ile ilgili olan 43 tez incelenerek, araştırmanın amacına uygun doküman sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda 34 yüksek lisans ve 9 doktora tezi karşımıza çıkmaktadır. Bu yüksek lisans ve doktora tezlerinde birden fazla değişkenin kullanıldığı görülmüştür. Yazılan tezlerde en çok çalışılan örneklem grubunun beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile akademisyenler olduğu tespit edilmiştir. Yüksek lisans tezlerinde örneklem sayıları en az 80, en fazla 566 kişi iken, doktora tezlerinde en az 149, en yüksek 1014 kişi olduğu tespit edilmiştir. Araştırma yöntemi olarak 34 yüksek lisans tezinde nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Doktora tezlerinin 8 tanesi nicel araştırma yöntemi ve 1 tanesi karma araştırma yöntemi ile yazıldığı tespit edilmiştir. Mobbing alanında en çok kullanılan ölçeğin, Cemaloğlu'nun (2007) Türkçeye uyarladığı "Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)" olduğu görülmektedir. Bununla beraber farklı mobbing ölçeklerinin de kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mobbing, sporda mobbing, lisansüstü tez

**An Analysis of Mobbing Studies in Sports Based on Graduate Theses: Samples from
The Council of Higher Education Database**

ABSTRACT

Mobbing is a concept which is frequently encountered in business life. The frequency of mobbing incidents has increased the number of studies on it. The purpose of this study is to analyze the theses on mobbing in the Council of Higher Education National Thesis Center, systemically compile them and study the amount of mobbing in sports in Turkey. The Document analysis method was used for this research. Within this scope, master's theses and doctoral dissertations submitted to the Council of Higher Education National Thesis Center between 2008-2020 were analyzed. By analyzing 43 theses about mobbing in sports, documents that will serve the purpose of the research were obtained. The research yielded 34 master's theses and 9 doctoral dissertations. The use of more than one variable was seen in these master's theses and doctoral dissertations. It was found that the most common sample group in the theses was physical education and sport teachers as well as academics. While the number of people in the sample group is between 80 and 566 in master's theses, the number is between 149 and 1014 in doctoral dissertations. The research method in 34 master's theses was the quantitative research method. 8 of the doctoral dissertations used the quantitative research method while 1 doctoral dissertation was a mixed methods research. The most commonly used scale for mobbing was the "Negative Acts Questionnaire (NAQ)" adapted to Turkish by Cemaloğlu (2007). In addition, the use of other mobbing scales was detected.

Key Words: Mobbing, mobbing in sports, graduate thesis

¹ **Sorumlu Yazar:** Emine Kaya, **Eposta:** emineky.10@gmail.com

Giriş

Birey, toplumsal bir varlıktır. Bu nedenle, çevresindeki kişiler ile sürekli etkileşim halindedir (Vural ve ark., 2012). Bireyler, günlük hayatlarında ve iş ortamlarında bir arada hareket etmektedirler. Bu nedenle zaman zaman, istemedikleri kişilere karşı olumsuz davranışlarda bulunabilmektedirler. Mobbing, bu olumsuz davranışlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Mobbing, eski yıllardan günümüze uzanan ve daha çok işletmelerde karşımıza çıkan bir kavram olarak görülmektedir. Mimaroglu ve Özgen'e (2008) göre, çalışan kişiler kendilerini öne çıkarmak için iş arkadaşlarını üstlerine karşı karalamakta, başka insanların yaptığı işi sahiplenmekte ve bir işi yapmasa bile yapıyor gibi görünmek için bazı taktikler geliştirmektedir. Bu kişiler rakiplerinin önüne geçmeye çalışmaktadır. Bu tür çabalar çalışanların örgütsel adalet algısını (Usta ve İrge, 2020) ve örgütsel vatandaşlık davranışını (Yıldız, 2016) negatif etkileyebilmektedir.

Mobbing kelimesi, Latince 'mobile vulgus' sözcüklerinden türetilmiştir. Kararsız kalabalık anlamına gelen bu sözcükler, "mob" sözcüğünü oluşturmuştur. Mob İngilizce'de çete ve kalabalık anlamlarına gelmektedir (Avcı, 2020; Cemaloğlu, 2007; Çobanoğlu, 2005; Davenport, Schwartz ve Elliott, 2003; Eser, 2009; Tutar, 2004). Şiddet kavramı, insanlık tarihi boyunca süregelmiştir. Psikolojik şiddet kavramı ise 1960'lı yıllarda ortaya çıktığı bilinmektedir. Soyut bir kavram olması ispatlanma sürecini güçleştirmiş ve literatüre 1990'lı yıllarda girmiştir. Kavram, ülkemizde son yıllarda ilgi odağı haline gelmiştir (Özler, Atalay ve Dirican, 2008). Mobbing kavramı, ilk olarak 1960'lı yıllarda hayvan gruplarını inceleyen Avusturyalı bilim adamı Konrad Lorenz tarafından kullanılmıştır. Küçük hayvan grubunun büyük hayvana karşı bir araya gelerek kendilerini savunması sonucu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda, grupları içinde veya dışarıdaki gruba karşı gösterdikleri davranışlardır. Bu davranışların türe özgü olduğunu söylemektedir (Atman, 2012; Eser, 2009; Tutar, 2004; Davenport ve ark. 2003; Westhues, 2002). Lorenz'in yaptığı bu çalışmalar doğrultusunda daha sonra İsveçli bilim adamı Heinmann, okullarda öğrenim görmekte olan öğrenciler için bu kavramı ele almıştır. Öğrenciler arasında meydana gelen taciz, şiddet ve zorbalık olaylarının mobbing olduğunu vurgulamıştır. Bu konuda önlem alınması gerektiğini, alınmazsa kötü sonuçlar doğuracağına dikkat çekmiştir (Atman, 2012; Eser, 2009; Davenport ve ark. 2003; Karakale, 2011; Leymann, 1996). 1980'li yıllara gelindiğinde mobbing kavramını Heinz Leymann ele almıştır. Mobbing kavramının iş yaşamındaki şiddet, zorbalık ve taciz davranışlarını araştırmaya yönelik çalışmalar yaptığı görülmektedir (Çakır, 2006; Çobanoğlu, 2005; Eser, 2009; Leymann, 1996; Tınaz, 2011).

Türkiye'de yapılan çalışmalara bakıldığında mobbing kavramının başka sözcüklerle de kullanıldığı görülmektedir (Avcı, 2020; Çopur, 2017; Eser, 2009; Göktürk ve Bulut, 2012; Karcioğlu ve Çelik, 2012; Mansur, 2008; Tutar, 2004; Yorulmaz, 2019). "Psikolojik şiddet (Gücenmez, 2007)", "psikolojik taciz (Arşan, 2008)", "duygusal taciz (Şahin, 2006)", "duygusal bezdirme (Çelik, 2014)", "duygusal zorbalık (Arşan, 2007)", "yıldırma (Çalışkan, 2005)" sözcükleri buna örnek olarak gösterilebilir.

Örgütlerde çoğunlukla var olan ve çoğu zaman önemsenmeyen, kişilerarası birtakım sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar örgütteki çalışanlarda stres oluşturmakta ve çatışma ortamı hazırlamaktadır. Çatışmaların başlıca sebeplerinden biri mobbing davranışlarının yaşanmasıdır (Özkalp ve Kırel, 2016). Mobbing kavramı ile ilgili literatürde birçok tanım bulunmaktadır. Leymann'a (1996) göre kişilerin, diğer bir kişiye planlı olarak kötü, düşmanca, rahatsız edici ve ahlak dışı davranışlarda bulunmasıdır. Kısaca bireylerin karşısındaki kişiye psikolojik şiddet uygulaması anlamına gelmektedir. Tınaz'a (2011) göre mobbing, örgütlerde çalışanlar veya yöneticiler tarafından uygulanan saldırılar, başka bir ifadeyle psikolojik terördür. Tehdit, şiddet, kötü davranış ve aşağılama gibi uygulamalar olarak ifade edilmektedir. Yorulmaz'a (2019) göre mobbing, örgüt ortamında dikey statüde

veya yatay statüde olan kişilerin birbirlerini yıldırma yönelik, planlı baskı kurması olarak tanımlanmaktadır. Alparslan ve Tunç'a (2009) göre mobbing, en basit anlamıyla duygusal saldırı ve taciz türüdür. Mobbing uygulayan kişinin, kurbanı yönelik sistemli ve etkili bir yıpratma girişiminde bulunmasıdır. İş ortamında saldırganın, hedef seçilen kişiye yönelik işten ayrılmasına kadar yol açacak birtakım sataşmalarda bulunmasıdır. Atalay'a (2010) göre mobbing, iş ortamındaki bir çalışanın başka bir çalışana veya bir gruba yönelik hakarete maruz kalması, duygusal anlamda taciz edilmesidir. Mobbing, kişilerin işyerinde çalışamaz haline gelmesine sebep olan, duygusal bir saldırdır. Mimaroglu ve Özgen'e (2008) göre mobbing, kişiler cinsiyet, din, dil, ırk, yaş gibi hangi özelliklere sahip olursa olsun, bir nedenle mağduru rahatsız etme ve kötü davranışlarla başlayan, giderek ciddiyeti artan planlı bir psiko-terördür.

İşletmelerde psikolojik yıldırmanın nedenleri kesin olarak bilinmemekle beraber, kıskançlığın mobbing davranışlarını tetiklemekte olduğu görülmektedir. İşletmelerin büyümesi, maaş artışları, daha iyi ve çalışanlara çekici görevlerin verilmesi mobbinge neden olabilmektedir (Baykal, 2005). Mobbing sürecinin başlamasına örgütsel nedenler de etkili olabilmektedir. Bu nedenler, örgüt içersindeki iletişim sorunları, örgütün yapısı, liyakat olmaması, çalışma grupları, kötü yönetim ve hiyerarşik yapı gibi nedenlerdir (Çögenli ve Asunakutlu, 2016). Mobbingin uygulanma süresi ile ilgili yapılan araştırmalar, en kısa mobbing süresinin 6 ay, ortalama mobbing uygulama süresinin 15 ay ve kalıcı etkilerinin çıktığı ana dönem 29-46 ay olarak belirtmektedirler (Tınaz, 2011).

Mobbing davranışlarında ortaya çıkan etkiler, kişileri, bireysel ve örgütsel açıdan olumsuz etkilemektedir. İş ortamında yaşanan mobbing davranışlarından en çok etkilenen bireydir. Mobbing bireye, hem sosyal hem de ekonomik yönden zarar verebilmektedir. Fiziksel ve psikolojik olarak tedavi masrafları, işi bırakma sonucunda maaş alamaması gibi sonuçlar mobbingin ekonomik olarak verdiği zararlar olarak görülmektedir. Mobbingin örgütsel etkilerinde de ekonomik nitelik öne çıkmaktadır. Tecrübeli çalışanların işten ayrılması sonucunda yeni gelecek çalışanlara eğitim masrafları, izinlerin çok kullanılması ekonomik etkiler olarak kabul edilmektedir (Tetik, 2010). Olumsuz etkiler bırakan mobbing davranışlarının azaltılması için bazı önlemler alınabilir. Bu önlemler, mobbing yaptırımlarının artması, bununla ilgili hukuki düzenlemelerin gelmesi gibi önlemler olabilmektedir. Bununla beraber, örgüt ortamında çıkan çatışmalara üstler erken müdahale edebilir, mobbinge maruz kalan kişilerin özgüvenli ve bilinçli olması biraz olsun mobbingi önlemede yardımcı olabilmektedir (Kaya ve Onağ, 2020).

Mobbing kavramı tüm iş sektörlerinde karşılaşılabilmektedir. Bu sektörlerden birisi de spor sektörüdür. Sektörün, dünya pazar listesinde ilk 5 sırada yer alması spor sektörünü önemli kılmaktadır. Aynı zamanda, spora özgü rekabet ortamı ve kazanma duygusunun yüksekliği mobbing artmasına neden olarak gösterilebilmektedir. Geçmişten günümüze spor ortamındaki rekabetin arttığı düşünüldüğünde, yüzlerce mobbing davranışı da gerçekleşmektedir. Rakibe üstünlük kurma, dikkat dağıtma gibi fair play dışı davranışlar sporda mobbing olarak ele alınabilir (Öntürk, 2018). Aynı zamanda, ırkçılık da mobbing davranışı olarak kabul edilmektedir. Spor kulüplerinde mobbing davranışları sayılan fiziksel taciz ve saldırganlık davranışları artmaya başlamıştır. Kulüplerde bu davranışlara sadece kadınlar değil aynı zamanda erkeklerinde maruz kaldığı görülmektedir. Erkekler sporcular, sporların daha çok saldırganlık, güç vb. gerektirdiğini açıklamışlardır. Kadın sporcular ise sporu şiddet olarak görmediği, bu yüzden fiziksel şiddete gerek duymadıkları görülmüştür. Sporcuların büyük bir çoğunluğu olumsuz psikolojik semptomlar (motivasyon eksikliği, kötü ruh hali, endişe, vb.) ve fiziksel semptomlar (baş ağrısı, kronik yorgunluk, kalp hızı, vb.) göstermektedir (Lazarević, Krstić ve Sobek, 2015). Kaya ve Onağ'ın (2020) yaptıkları çalışmada, takım sporcularının %70'inin mobbinge maruz kaldığı, %30'unun maruz kalmadığı görülmüştür. Futbol, basketbol ve voleybol branşlarında %80 sporcunun mobbinge

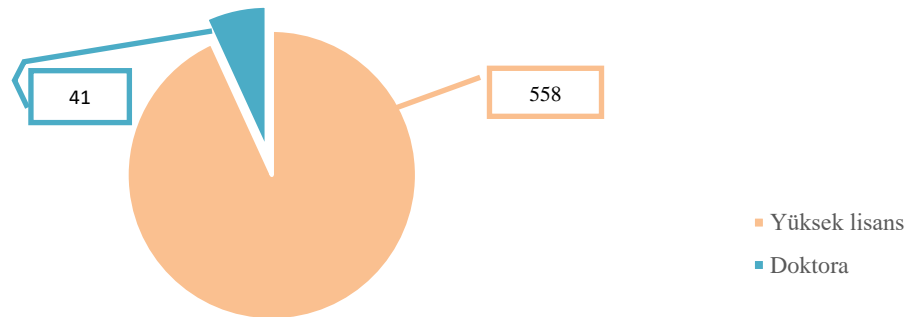
maruz kaldığı, hentbolda ise %60 sporcunun maruz kaldığı görüşmüştür. Spor ortamında kötü konuşma, haddini aşan şaka, bireyleri küçük düşürecek her türlü kötü davranış, kişiyi kışkırtma, fiziksel şiddet, kişilerin takdir edilmesi gibi davranışlar mobbing olarak kabul edilmektedir. Karakteristik özelliği uygun olan kişiler (baskıcı davranmak, saldırgan olmak vb.), tecrübeli oyuncular, takım kaptanı, takım arkadaşı, takımın zayıfları ve psikolojik sorunlu kişileri, antrenör, kulüp başkanı ve taraftarların spor ortamında daha çok mobbing uyguladıkları görülmüştür.

Türkiye’deki alanyazın incelendiğinde, spor alanında yapılan mobbing çalışmalarının olduğu görülmektedir (Buğdaycı ve Demirel, 2019; Filiz, Kemeç ve Ataşoğlu,2019; Hacıcaferoğlu ve Çoban, 2011; İyem, 2007; Karabacak ve Hacıcaferoğlu, 2020; Karık ve Yıldız, 2015; Kaya ve Onağ, 2020; Reyhan ve Özgen, 2020; Salman ve Yalçındağ, 2017; Üstün ve Pulur, 2016; Yıldız, Yıldız ve Kepoğlu, 2018). Spor ortamındaki mobbing araştırmaları gün geçtikçe artmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın amacı; YÖK Tez merkezinde bulunan spor alanındaki mobbing tezlerini araştırmak, sistematik bir şekilde derlemek ve Türkiye’de spor alanında mobbing konusunun geldiği noktayı incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem

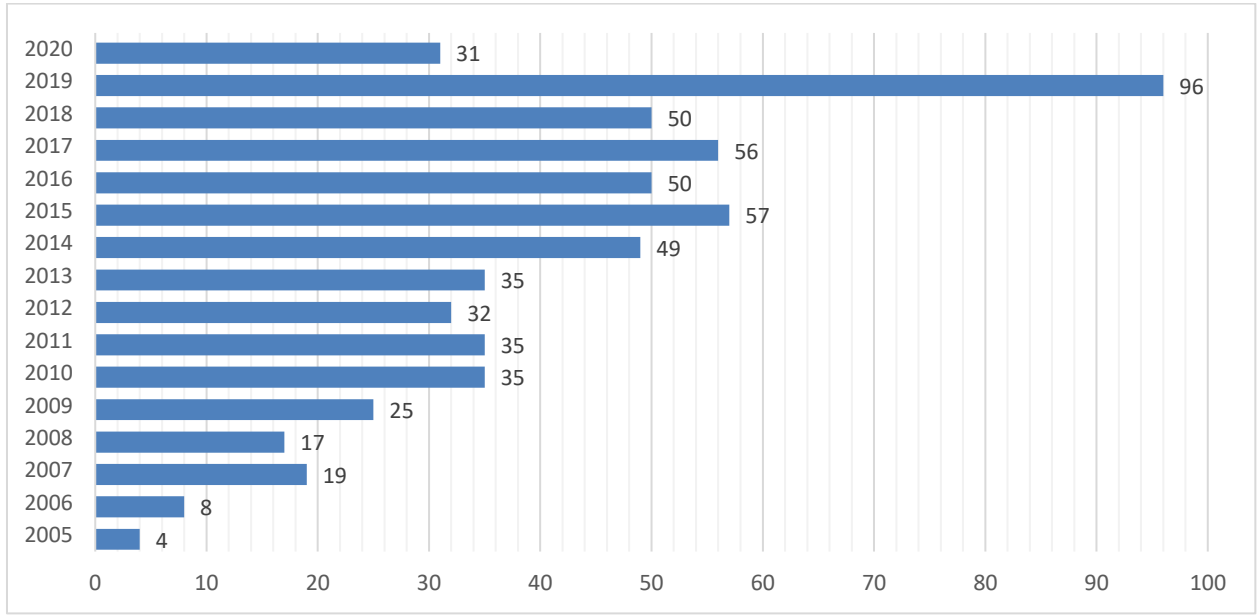
Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılarak yapılmıştır. Durum çalışması, bir veya birkaç duruma ilişkin etkenleri bütüncül bir yaklaşımla incelemektedir. Bu etkenlerin durumu nasıl etkiledikleri ve durumdan nasıl etkilendiklerini analiz etmeyi amaçlar. Verilerin analizi sürecinde ise doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırılması amaçlanan olgu veya olgulara yönelik bilgilerin yer aldığı yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu kapsamda, 2008-2020 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi’nde bulunan yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Tarama kısmına “mobbing” kelimesi yazıldığında toplam 607 tez olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmada, tıpta uzmanlık (7) ve siber zorbalık (1) olarak geçen tezler inceleme dışı bırakılmıştır. Bu doğrultuda, 599 yüksek lisans ve doktora tezlerinden spor ile ilgili olan 43 tez incelenerek, araştırmanın amacına uygun doküman sağlanmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Şekil 1. Mobbing tezlerinin türüne göre dağılımları

Şekil 1’de mobbing tezlerinin türüne göre dağılımları verilmiştir. Tezlerin 558’inin yüksek lisans, 41’inin doktora tezi olduğu görülmektedir.

Şekil 2. 2005-2020 yılları arasındaki tezlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde, 2005-2020 yılları arasındaki tezlerin yıllara göre dağılımı verilmiştir. Mobbing konusunda en çok yazılan tezin 2019 yılında olduğu görülmektedir. 2018 ve 2016 yıllarında, aynı zamanda 2013, 2011 ve 2010 yıllarında eşit sayıda tez yazıldığı görülmektedir. En az tez yazılan yıla bakıldığında, 2005 yılı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Tezlerin enstitülere göre dağılımları

Enstitüler	Sayı (n)	Yüzdelerik %
Sosyal Bilimler Enstitüsü	420	70,11
Sağlık Bilimler Enstitüsü	77	12,85
Eğitim Bilimler Enstitüsü	72	12,02
Fen Bilimler Enstitüsü	13	2,17
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	10	1,66
Adli Tıp Enstitüsü	4	0,66
Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü	2	0,33
İşletme Enstitüsü	1	0,16
Toplam	599	100

Tablo 1’de tezlerin enstitülere göre dağılımları verilmiştir. En fazla tezin Sosyal Bilimler Enstitüsünde yazıldığı görülmektedir. En az yazılan tezin ise İşletme Enstitüsünde yazıldığı görülmektedir.

Tablo 2. 2010-2020 yılları arasında spor alanında yazılan mobbing konulu yüksek lisans tezleri ile ilgili bulgular

Yıl	Yazar	Konu Adı	Değişken	Örneklem Grubu	Örneklem Sayısı	Yöntem	Ölçek
2010	Serkan HACICAFEROĞLU	Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Personelinin Çalışma Ortamlarında Maruz Kaldıkları Yıldırma (Mobbing) Davranışları	-	Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinde çalışan personeller	325	Nicel Araştırma	-Cemaloğlu (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan “Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)”
2011	Emre ALKAN	Yıldırma (Mobbing) Davranışlarının Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Tükenmişliği Üzerine Etkisi	- Tükenmişlik	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni	124	Nicel Araştırma	-Einarsen, Hoelb, ve Notelaersa'nın (2009) revize ettiği “Olumsuz Davranışlar Ölçeği” -Maslach ve Jackson'un (1981) geliştirdiği “Tükenmişlik Ölçeği”
2012	Mustafa KIZILKOCA	Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Maruz Kalma Sıklıklarının Araştırılması	-	Futbolcular	128	Nicel Araştırma	-Cengiz (2008) tarafından spora uyarlanan “Sporcular için Mobbing (Yıldırma) Envanteri”
2012	Şükrü BİNGÖL	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretim Elemanlarının Duygusal Taciz (Mobbing) Farkındalıklarının Araştırılması	-	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda görev yapan öğretim elemanları	310	Nicel Araştırma	-Aktop (2006) tarafından uyarlanan “Duygusal Taciz Ölçeği”
2013	Mustafa ÖZPOYRAZ	Beden Eğitimi Öğretmenlerinin, Kurumlarında Yaşadığı Mobbing Etkilerin Örgütsel Bağlılığına Etkileri	-Örgütsel Bağlılık	Beden Eğitim ve Spor Öğretmeni	301	Nicel Araştırma	-Mobbing Ölçeği -Örgütsel Bağlılık Ölçeği
2013	Songül DEMİR	Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Psikolojik Şiddet ile Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	-Sosyal Destek	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri	100	Nicel Araştırma	-Gökçe'nin (2006) geliştirdiği “İş Yerinde Duygusal Yönden İncitilme” -Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği- (ÇBASDÖ)

Tablo 2 (Devamı). 2010-2020 yılları arasında spor alanında yazılan mobbing konulu yüksek lisans tezleri ile ilgili bulgular

Yıl	Yazar	Konu Adı	Değişken	Örneklem Grubu	Örneklem Sayısı	Yöntem	Ölçek
2013	Mahmut GÜLLE	Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okul ortamında maruz kaldıkları yıldırma algıları ve örgütsel bağlılık düzeylerinin incelenmesi: Hatay ili örneği	-Örgütsel Bağlılık	Beden Eğitim ve Spor Öğretmeni	301	Nicel Araştırma	-Cemaloğlu (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan “Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)” -Balay (2000) tarafından geliştirilen “Örgütsel Bağlılık Ölçeği
2014	Kürşad ERGÜN	Spor Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı Çalışanlarının Mobbing ve İş Doyum Düzeylerinin İncelenmesi	-İş Doyumu	Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı personelleri	262	Nicel Araştırma	-Aydın ve Öcel (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan “İş yeri Zorbalığı Ölçeği” -Kuzgun, Bacanlı ve Sevim (1997) tarafından geliştirilen “Mesleki Doyum Ölçeği (MDÖ)”
2014	Sinem YALÇINDAĞ	Takım Sporlarında Mobbing Uygulamaları ve Sporcuların Mobbing Algılama Düzeylerinin Tespiti	-	Sporcu (futbol, su topu, buz hokeyi, voleybol)	315	Nicel Araştırma	-Cengiz (2008) tarafından spora uyarlanan “Sporcular için Mobbing (Yıldırma) Envanteri”
2014	Kemal KAYA	Ortaöğretim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ve bazı branş öğretmenlerinin duygusal taciz (mobbing)'e ilişkin algı düzeylerinin karşılaştırılması (Kütahya İli örneği)	-	Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni, branş öğretmenleri	462	Nicel Araştırma	-Cemaloğlu (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan “Duygusal Taciz Ölçeği (NAQ Negative Acts Questionnaire)”

Tablo 2 (Devamı). 2010-2020 yılları arasında spor alanında yazılan mobbing konulu yüksek lisans tezleri ile ilgili bulgular

Yıl	Yazar	Konu Adı	Değişken	Örneklem Grubu	Örneklem Sayısı	Yöntem	Ölçek
2015	Türkan KARİK	Mobbing Davranışlarının Kadın Basketbolcuların Tükenmişliği Üzerine Etkisi	- Tükenmişlik	Basketbolcu	97	Nicel Araştırma	-Yıldız (2013) tarafından geliştirilmiş “NAQ-F ölçeği (Negative Acts Questionnaire-Football)” -Raedeke ve Smith (2001) tarafından geliştirilmiş “ABQ ölçeği (Athlete Burnout Questionnaire)”
2015	Yavuz ÖNTÜRK	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Görev Yapan Akademik Personelin Mobbinge Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi	-	Akademisyen	80	Nicel Araştırma	-Önertoy (2003) tarafından Türkçeye uyarlanan “LIPT Questionnaire (Leymann Inventory of Psychological Terror) ölçeği”
2016	Gülsüm YILMAZ	Öğrencilerin Öğretim Elemanlarından Algıladıkları Mobbing Düzeylerinin Örgütsel Adalet Algı Düzeyleri Üzerine Etkisi	-Örgütsel Adalet	Öğrenci, öğretim elemanı	297	Nicel Araştırma	-Cemaloğlu (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan “Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)” -Niehoff ve Moorman (1993) tarafından geliştirilen “Örgütsel Adalet Ölçeği”
2016	Bekir Sıddık YILDIZ	Mobbing Davranışlarının Amatör Futbolcuların Tükenmişliğine Etkisi	- Tükenmişlik	Amatör futbolcu	102	Nicel Araştırma	-Yıldız (2015) tarafından geliştirilen “NAQ-F (Negative Acts Questionnaire-Football)” -Raedeke ve Smith (2001) tarafından geliştirilen “ABQ (Athlete Burnout Questionnaire) ölçeği”

Tablo 2’de Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi’nde bulunan spor alanında yazılan mobbing konulu yüksek lisans tezleri ile ilgili bulgular görülmektedir. 2010-2020 yılları arasında bulunan yüksek lisans tezleri incelendiğinde; 34 yüksek lisans tezine rastlanılmıştır. En çok tezin 2019 yılında yazıldığı (n=9), en az tezin ise 2010 (n=1) ve 2011 (n=1) yılları arasında yazıldığı görülmektedir. Araştırmacıların, kullandıkları değişkenlere bakıldığında en çok değişkenin örgütsel bağlılık olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, iş doyumunu, tükenmişlik, örgütsel sinizm, örgütsel adalet, örgütsel sessizlik, örgütsel iklim, örgütsel güven, örgüt sağlığı, yönetim kuramları, liderlik stilleri, dönüşümcü liderlik, sosyal destek, akademik performans, iş yaşam kalitesi, motivasyon, kaygı ve stres değişkenlerinin de kullanıldığı görülmektedir. Yazılan

tezlerdeki en çok çalışılan örneklem grubu beden eğitimi ve spor öğretmenleridir. Akademisyen, takım sporcuları, hakemler, spor kamu kurumu çalışanları, branş öğretmenleri, üniversite öğrencileri, antrenör ve okul yöneticisi diğer örneklem gruplarını oluşturmaktadır. Çalışmaların, örneklem sayılarının en az 80, en fazla 566 kişi olduğu görülmektedir. Araştırma yöntemi olarak tüm yüksek lisans tezleri, nicel araştırma yöntemini içermektedir. Kullanılan ölçeklere bakıldığında; mobbing alanında en çok kullanılan “Cemaloğlu’nun (2007) Türkçe’ye uyarlamasını yaptığı Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)” olduğu görülmektedir. Bununla beraber farklı mobbing ölçeklerinin de kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 2008-2020 yılları arasında spor alanında yazılan mobbing konulu doktora tezlerinden elde edilen sonuçların özeti

Yıl	Yazar	Konu Adı	Değişken	Örneklem Grubu	Örneklem Sayısı	Yöntem	Ölçek
2008	Recep CENGİZ	Profesyonel Futbol Kulübü Yöneticilerinin Dönüşümsel Liderlik Stilleri ile Kulüplerinin Örgüt Sağlığı ve Futbolcuların Yıldırma (Mobbing) Yaşamaları Arasındaki İlişki	-Dönüşümcü Liderlik -Örgüt Sağlığı	Futbolcu	1014	Nicel Araştırma	-Sporcular için Mobbing (Yıldırma) Envanteri -Dönüşümsel Liderlik Anketi -Örgüt Sağlığı Envanteri (OHI-S)
2010	Murat KUL	Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri ile Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yıldırma (Mobbing) Yaşama Düzeyleri, Örgütsel Bağlılıkları ve İş Doyumu Arasındaki İlişki	-Liderlik Stilleri -Örgütsel Bağlılık -İş Doyumu	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni	273	Nicel Araştırma	-Cemaloğlu’nun (2007) Türkçeye uyarladığı “Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)” -Cemaloğlu (2007) tarafından da Türkçeye uyarlanan “Multifactor Leadership Questionnaire 5-x short (MLQ) anketi” -Balay (2000) tarafından geliştirilen “Örgütsel Bağlılık Ölçeği” -Minnesota İş Doyum Ölçeği
2013	Elif BOZYİĞİT	Spor Bilimleri Alanında Çalışan ve Yıldırma Davranışlarına Maruz Kalan Akademisyenlerin Çalışma Hayatına Yönelik Tutumları	-	Akademisyen	149	Nicel Araştırma	-Araştırmacı tarafından geliştirilen “Yıldırma Sonucu Tutum Ölçeği (YSTÖ)”
2013	Serkan HACICAFEROĞLU	Futbol Klasman Hakemlerinin Maruz Kaldıkları Yıldırma (Mobbing) Davranışlarının İncelenmesi	-	Futbol hakemi	374	Nicel Araştırma	-Araştırmacı tarafından geliştirilen “Futbol Hakemlerine Mobbing Ölçeği (FHMÖ)”

Tablo 3 (Devamı). 2008-2020 yılları arasında spor alanında yazılan mobbing konulu doktora tezlerinden elde edilen sonuçların özeti

Yıl	Yazar	Konu Adı	Değişken	Örneklem Grubu	Örneklem Sayısı	Yöntem	Ölçek
2014	Emre BELLİ	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerinde Çalışan Personelin Mobbing Düzeylerinin Araştırılması ve Örgütsel Bağlılık Yönünden Değerlendirilmesi	-Örgütsel Bağlılık	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerinde çalışan personeller	235	Nicel Araştırma	-Öztürk ve ark. (2007) tarafından geliştirilmiş “Mobbing (Yıldırma) Ölçeği” -Meyer ve Allen tarafından geliştirilmiş “Örgütsel Bağlılık ölçeği”
2014	Elif ÜSTÜN	Spor Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarındaki Öğretim Elemanlarının Mobbing Algı Düzeyleri	-Örgütsel Bağlılık -İş Doyumu -Akademik Performans	Öğretim elemanı	539	Nicel Araştırma	-Cemaloğlu (2007) tarafından Türkçeye uyarlaması gerçekleştirilen “Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)” -Balay (2000) tarafından geliştirilen “Örgütsel Bağlılık Ölçeği” -Baycan (1985) tarafından Türkçeye uyarlanan “Minnesota İş Doyumu Ölçeği” -Akademik Performans Envanteri
2019	Hüseyin ÇİÇEK	Okul Yöneticilerinin Yönetim Anlayışlarının Yönetim Kuramları Açısından Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mobbing Algı Düzeylerine Etkisi	Yönetim	Okul yöneticisi ile Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni	300	Nicel Araştırma	-Cemaloğlu (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan “Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)” -Özden (2015) “Yönetim Anlayışları Ölçeği”

Tablo 3 (Devamı). 2008-2020 yılları arasında spor alanında yazılan mobbing konulu doktora tezlerinden elde edilen sonuçların özeti

Yıl	Yazar	Konu Adı	Değişken	Örneklem Grubu	Örneklem Sayısı	Yöntem	Ölçek
2019	Yavuz ÖNTÜRK	Akademisyenlere Yönelik Mobbing Davranışları ile İş Yaşam Kalitesi İlişkisinin İncelenmesi	-İş Yaşam Kalitesi	Akademisyen	204	Nicel Araştırma	-Çöğen ve Asunakutlu (2014) “Akademisyenlere yönelik mobbing ölçeği (AYMÖ)” -Yıldız (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan “İş Yaşamı Kalitesi Ölçeği”
2020	Samet ZENGİN	Örgütsel Güven, Yıldırma ve Örgütsel Sinizmin, Örgütsel Bağlılıkla İlişkisi: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri Üzerine Karma Bir Araştırma	-Örgütsel Bağlılık -Örgütsel Sinizm -Örgütsel Güven	Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni	327	Karma Araştırma	-Cemaloğlu (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan “Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)” -Dağlı, Elçiçek ve Han (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan “Örgütsel Bağlılık Ölçeği” -Yılmaz (2006) “Örgütsel Güven Ölçeği” -Kalağan (2009) tarafından Türkçeye çevrilen “Örgütsel Sinizm Ölçeği” -Nitel için yarı yapılandırılmış görüşme formu

Tablo 3’te Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi’nde bulunan spor alanında yazılan mobbing konulu doktora tezleri ile ilgili bulgular görülmektedir. 2008-2020 yılları arasında 9 doktora tezi vardır. Bu tezler incelendiğinde; 2013, 2014 ve 2019 yıllarında iki doktora tezi, 2008, 2010, 2020 yıllarında ise bir doktora tezi yazıldığı tespit edilmiştir. Araştırmacıların, kullandıkları değişkenlere bakıldığında en çok kullanılan değişkenin örgütsel bağlılık değişkeni olduğu görülmektedir. Bununla beraber iş doyumu, dönüşümcü liderlik, örgüt sağlığı, liderlik stilleri, akademik performans, yönetim, iş yaşam kalitesi, örgütsel sinizm ve örgütsel güven değişkenlerinin de tezlerde kullanıldığı görülmektedir. Çalışmaların örneklem grubu incelendiğinde; en çok çalışılan örneklem grubunun beden eğitimi ve spor öğretmeni ve akademisyenler olduğu görülmüştür. Okul yöneticisi, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerinde çalışan personeller, futbol hakemi ve futbolcular diğer örneklem gruplarıdır. En az 149, en yüksek 1014 kişi örneklem sayılarını oluşturmaktadır. Araştırma yöntemi olarak 8 doktora tezinde nicel araştırma yöntemi kullanılırken, 1 doktora tezinde karma yöntem kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan ölçeklere bakıldığında; mobbing alanında en çok kullanılan “Cemaloğlu’nun (2007) Türkçe’ye uyarlamasını yaptığı Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)” olduğu görülmektedir. Bunun dışında 4 farklı mobbing ölçeğinin de kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, YÖK Tez merkezinde bulunan spor alanındaki mobbing tezlerini araştırmak, sistematik bir şekilde derlemek ve Türkiye’de spor alanında mobbing konusunun geldiği noktayı incelemek amaçlanmıştır. Alan yazın incelendiğinde farklı alanlarda mobbing tezlerini içeren çalışmalar vardır (Çögenli ve Döner, 2015; Erdemir, 2019; Eroğlu, 2015; Öztürk, 2019; Tekin, 2016; Yiğit, 2018; Yorulmaz, 2019). Bu çalışmada ise spor alanında mobbing kavramı üzerine yazılan yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; mobbing konusunda 558 yüksek lisans ve 41 doktora tezi olmak üzere toplam 599 tez vardır (Şekil 1). Mobbing konusunda ilk tez çalışmasının 2005 yılında yazıldığı görülmekle beraber, günümüze kadar pek çok sayıda tez yazıldığı tespit edilmiştir. En çok tezin 96 çalışmayla 2019 yılında yapıldığı ancak 2020 yılında 30 çalışma yapılarak, tezlerde düşüş yaşandığı gözlemlenmiştir (Şekil 2). UNESCO’ya (2020) göre, covid-19 salgını, 191 ülkede okul öncesinden yükseköğretime kadar 1,5 milyardan fazla öğrenciyi etkilemiştir. Eğitime ara verilmesi çoğu öğrencinin eğitiminin kesintiye uğramasına neden olmuştur. Bu doğrultuda 2020 yılında yapılan tezlerin sayısında görülen düşüşün nedeni, pandemi sürecinin ortaya çıkması olduğu düşünülmektedir. Tezlerin enstitülere göre dağılımları incelendiğinde; en fazla tez Sosyal Bilimler Enstitüsünde yazılırken, en az tez İşletme Enstitüsünde yazıldığı tespit edilmiştir.

Spor alanında yazılan mobbing konulu yüksek lisans ve doktora tezlerine bakıldığında; 34 yüksek lisans ve 9 doktora tezi karşımıza çıkmaktadır. Öztürk (2019) yaptığı çalışmada spor alanında yapılan mobbing konulu 11 yüksek lisans ve 3 doktora tezini tespit etmiştir. Yorulmaz’a (2019) göre, spor alanında yazılan tezlerin sayısı oldukça yüksektir. Sportif faaliyetlerin genellikle etkileşime dayalı faaliyetler olması nedeniyle bu oranın yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Bu doğrultuda, yapılan çalışmada tez sayılarının yüksek olması, spor ortamında mobbing kavramıyla sıklıkla karşılaşıldığının bir göstergesi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, Yüksek lisans ve doktora tezlerinde mobbing kavramının birden çok kavram ile ilişkilendirilerek çalışıldığı görülmüştür bu değişkenlerden, örgütsel bağlılık en fazla kullanılan değişken olmakla birlikte, iş doyumu, tükenmişlik, örgütsel sinizm, örgütsel adalet, örgütsel sessizlik, örgütsel iklim, örgütsel güven, örgüt sağlığı, yönetim kuramları, liderlik stilleri, dönüşümcü liderlik, sosyal destek, akademik performans, iş yaşam kalitesi, motivasyon, kaygı ve stres değişkenlerinin de kullanıldığı görülmüştür. Tekin (2016) psikolojik şiddet üzerine yazılan yüksek lisans tezlerini içeren çalışmada, mobbing kavramının örgütsel bağlılık kavramı ile daha çok ilişkilendirildiğini söylemiştir. Daha sonra iş doyumu ve kişinin tutum ile davranışlarına yönelik kavramlarla ilişkilendirildiği görülmüştür. Öztürk (2019) sağlık alanında yazılan lisansüstü tezleri incelediği çalışmada, etik iklim, rol çatışması, psikolojik iklim, tükenmişlik, iş doyumu, iş tatmini, örgütsel bağlılık, kişilik, iletişim, atılganlık eğitimi, öfke ve öfke ifade tarzı gibi değişkenlerin kullanıldığını ve bunların bireyleri etkilediğini tespit etmiştir. Bu doğrultuda bu çalışmada, mobbing kavramının birçok alanda benzer değişkenlerle incelendiğini söylemek mümkündür.

Spor alanında yazılan mobbing konulu yüksek lisans tezleri incelendiğinde; en çok çalışılan örneklem grubunun beden eğitimi ve spor öğretmenleri olduğu görülmektedir. Akademisyen, takım sporcuları, hakemler, spor kamu kurumu çalışanları, branş öğretmenleri, üniversite öğrencileri, antrenör ve okul yöneticisi diğer örneklem gruplarını oluşturmaktadır. Yiğit (2018) Türkiye’de mobbing üzerine yazılmış doktora tezlerini incelediği araştırmasında, çalışmaların en çok akademisyen ve öğretmenler üzerinde yapıldığını gözlemlemiştir. Çögenli ve Asunakutlu’ya (2016) göre akademisyenlikte süreçlerin zorluğu, yükselme ve atanma kriterleri, özlük haklarındaki yetersizlikler, sıkı ast-üst ilişkisi, her yıl sözleşme yenilenmesi, rektörlerin olağanüstü yetkileri, kariyer olanaklarının üst kişilerin insiyatifine bağlı olması

gibi sorunlar mobbinge neden olabilecek unsurlar olduğunu ifade etmektedir. Tekin (2016) araştırmasında, mobbing ile ilgili çalışmaların büyük bir çoğunluğunun öğretmenler, sağlık çalışanlarını ve akademisyenlere yönelik olarak yapıldığını bulmuştur. Tekin'e (2016) göre, sağlık çalışanları ve öğretmenlerle daha çok mobbing kavramının çalışılmasının nedeninin, onların görevlerini yerine getirirken stresli ortamda çalışmaları, bunun sonucunda da iş arkadaşları arasında birbirini çekememe, gruplaşma olaylarının daha fazla yaşanmasının etkili olabileceği düşüncesidir.

Spor alanında yazılan mobbing konulu yüksek lisans tezlerinde örneklem sayıları en az 80, en fazla 566 kişi iken, doktora tezlerinde en az 149, en yüksek 1014 kişi olduğu tespit edilmiştir. Tezlerde, araştırma yöntemi olarak 34 yüksek lisans tezinde nicel araştırma yöntemi kullanılırken, Doktora tezlerinin 8 tanesi nicel araştırma yöntemi, 1 tanesi ise karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yüksek lisans ve doktora tezlerinde kullanılan ölçeklere bakıldığında; mobbing alanında en çok kullanılan Cemaloğlu'nun (2007) Türkçe'ye uyarlamasını yaptığı "Olumsuz Davranışlar Anketi (NAQ)" olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, araştırmacıların farklı mobbing ölçeklerini de kullandıkları görülmektedir.

Sonuç olarak, mobbing kavramının tüm sektörlerde yaşanabilecek olumsuz davranışlar olduğu söylenebilmektedir. Spor alanında yapılan lisans üstü tezler incelendiğinde, spor sektörünün de bu olumsuz davranışlara maruz kaldığı görülmektedir. Spor kulüplerinde mobbing davranışları olarak kabul edilen fiziksel taciz ve şiddet davranışlarının artmaya başladığını söylemek mümkündür. Kişilerin maruz kaldığı bu davranışlar, spor ortamındaki mobbing çalışmalarının artmasına neden olduğu düşünülmektedir. YÖK Tez merkezinde bulunan spor alanındaki mobbing tezlerinin incelenmesi, beraberinde bazı önerileri ortaya koymaktadır. Yeni yapılacak olan çalışmalarda araştırmacılar, mobbing konusunu çeşitli değişkenlerle ele alabileceği ve bunun sonucunda mobbing davranışlarının başka hangi değişkenler üzerinde etkisi veya ilişkisi olduğuna dair çalışmalar yapılabileceği düşünülmektedir. Yapılan araştırmaların futbol, voleybol gibi takım sporları ve bu takım sporlarını yöneten hakemler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu doğrultuda yapılacak diğer araştırmaların, tenis, güreş gibi bireysel sporlar ve bu bireysel sporları yöneten hakemler üzerine çalışmalar yapılarak, takım sporları ile bireysel spor yapan sporcular ve hakemlerin mobbinge karşı bakış açıları karşılaştırılabilir. Yapılan araştırmalarda çoğunlukla nicel araştırma yöntemi kullanıldığı tespit edilmiştir. Mobbing konusunun nitel araştırma yöntemleri ve karma yöntem gibi araştırma teknikleri kullanılarak yapılması, mobbing davranışlarının çok yönlü ele alınması ile alana katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Okuyucular yapılan tezleri incelediğinde, hangi davranışların mobbing kabul edildiğini, kimlerin mobbinge maruz kaldığını veya kimlerin mobbing uyguladığını göreceklerdir. Bununla birlikte, lisans üstü tezlerden elde edilen sonuçlar ve öneriler neticesinde, mobbing davranışlarının azalacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığı beyan edilir.

Yazar Katkı Beyanı: Zeynep Onağ (1. Yazar): Literatür taraması, yöntem, bulgular, tartışma ve sonuç Emine Kaya (Sorumlu Yazar): Bulgular, sonuç

Araştırma Yayın Etiği: Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Aktop, G. (2006). *Anadolu Üniversitesi öğretim elemanlarının duygusal tacize ilişkin görüşleri ve deneyimleri*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Allen, Natalie J., Meyer, John P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. *Journal Of Occupational Psychology*. 63, 1-18.
- Alparslan, A. M. ve Tunç, H. (2009). Mobbing olgusu ve mobbing davranışlarında duygusal zekâ etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 1(1), 146-159.
- Arslan, F. (2007). *İşletmelerde duygusal zorbalık ve Ankara'da bankacılık sektöründe duygusal zorbalığın varlığına ilişkin bir uygulama*. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Arsan, T. (2008). *İşyerinde psikolojik taciz olgusu (Tacizcilerin kişilik özellikleri üzerine bir çalışma)*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atalay, İ (2010). *Mobbing'in örgütsel bağlılık üzerindeki etkisi "kamu sektöründen bir örnek"*. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atman, Ü. (2012). İşyerinde psikolojik terör: Mobbing. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*, 3(1), 157-174.
- Avcı, A. S. (2020). *Mobbing ve tükenmişliğin sinizm üzerine etkisi: Doğubayazıt örneği*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, O. ve Öcel, H., (2009). İş yeri zorbalığı ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12 (24), 94-103.
- Balay, R. (2000). *Özel ve resmi liselerde yönetici ve öğretmenlerin örgütsel bağlılığı (Ankara ili örneği)*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara.,
- Baykal, A. N. (2005). *Yutucu rekabet kanuni devrindeki Mobbing'den günümüze*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Buğdaycı, S. ve Demirel, H. (2019). Ferdi ve takım sporcularında mobbing yaşama durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 86-92.
- Çakır, B. (2006). *İş yerindeki yıldırma eylemlerinin (mobbing) işten ayrılmalara etkisi üzerine bir araştırma*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çalışkan, O. (2005). *Turizm işletmelerinde çalışanlara yapılan yıldırma davranışları*. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Çelik, B. (2014). *İlkokul ortamında öğretmenler tarafından algılanan duygusal bezdirme üzerine bir çalışma*. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Cemaloğlu, N. (2007). Akademik ortamda öğretim üye ve yardımcılarına yönelik "Mobbing (yıldırma)" ve baş etme yolları. Hacettepe üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Öğrenci Temsilciler Konseyi.
- Cemaloğlu, N. ve Ertürk, A. (2007). Öğretmenlerin okullarda maruz kaldıkları yıldırma eylemlerinin cinsiyet yönünden incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2),345-362.
- Çobanoğlu, Ş. (2005). *Mobbing İş Yerinde Duygusal Saldırı ve Mücadele Yöntemleri*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Çopur, F. (2017). *Mobbingin çalışanlar üzerindeki etkileri: Türk hukuk sisteminde mobbing*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Çögenli, M. Z. ve Asunakutlu, T. (2016). Akademide mobbing: ADİM üniversiteleri örneği. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 17-32.
- Çögenli, M. Z. ve Döner, E. (2015). Türkiye'de akademisyenler üzerine gerçekleştirilen mobbing konulu lisansüstü çalışmaların incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 27-46.

- Dağlı, A., Elçiçek, Z. ve Han, B. (2018). Örgütsel bağlılık ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), 1765-1777.
- Davenport, N., Schwartz, R.D.ve Elliott, G.P. (2003). *Mobbing İşyerinde Duygusal Taciz*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Einarsen, S., Hoelb, H. ve Notelaers, G. (2009). Measuring exposure to bullying and harassment at work: Validity, factor structure and psychometric properties of the Negative Acts Questionnaire Revised. *Work & Stress*, 23(1), 24-44.
- Erdemir, B. (2019). Türkiye'de akademide mobbing ve çözüm önerileri: lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(2), 213-233.
- Eroğlu, O. (2015). Türk yönetim ve organizasyon yazınında mobbing: Yönetim ve organizasyon kongresi bildirimleri ve lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10(1), 269-286.
- Eser, O. (2009). Mobbing kavramının Türkçe serüveni. *Önce Kalite Dergisi*, 127, 56-58.
- Filiz, D., Kemeç, G. ve Atasoğlu, İ. (2019). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin mobbing algılama düzeyleri. Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresi 2019 (UBEK2019).
- Gökçe, A.T. (2006). *İş yerinde yıldırma: özel ve resmi ilköğretim okulu öğretme ve yöneticileri üzerinde yapılan bir araştırma*. A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi, Ankara.
- Göktürk, G. Y. ve Bulut, S. (2012). Mobbing: İşyerinde psikolojik taciz. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 53-70.
- Gücenmez, S. (2007). *Psikolojik şiddet ve psikolojik şiddetle bir mücadele aracı olarak çalışan ilişkileri yönetimi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Hacıcaferoğlu, S. (2014). Salon sporları hakemlerine yönelik mobbing ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğin belirlenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, Özel sayı:1, 789-797.
- Hacıcaferoğlu, S. ve Çoban, B. (2011). Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü personelinin çalışma ortamında maruz kaldığı yıldırma davranışlarının incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 38-50.
- İyem, C. (2007). Futbolda mobbing: Sakaryaspor A.Ş. örneği. XV. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Sakarya, 919-938.
- Kalağan, G. (2009). *Araştırma görevlilerinin örgütsel destek alguları ile örgütsel sinizm tutumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Karaahmet, E., Kıran, S., Atik, L., Atasoy, N., Saraçlı, Ö., Ankaralı, H. ve Konuk, N. (2013). The reliability of the Turkish version of the Negative Act Questionnaire (NAQ-TR) for measuring to mobbing at work.. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(3),275- 282.
- Karabacak, B. ve Hacıcaferoğlu, S. (2020). Antrenörlerin çalışma ortamlarında maruz kaldıkları yıldırma (mobbing) davranışlarının incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(58), 2443-2450.
- Karakale, S.B. (2011). *Mobbing ve mobbinge başa çıkma yöntemleri: mobbing mağdurlarına yönelik bir araştırma*. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karcıoğlu, F. ve Çelik, Ü. (2012). Mobbing (yıldırma) ve örgütsel bağlılığa etkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(1), 59-75.
- Karık, T. ve Yıldız, S.M. (2015). Mobbing davranışlarının kadın basketbolcuların tükenmişliği üzerine etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 12(2), 430-442.

- Kaya, E. ve Onağ, Z. (2020). Takım sporcularının mobbing ile ilgili görüşleri: nitel bir araştırma. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 127-148.
- Kuzgun, Y., Bacanlı, F. ve Sevim, S.A., (1997). Mesleki doyum ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Rehberlik ve Danışma Dergisi*, 2(2), 14-18.
- Laleoğlu, A., ve Özmete, E. (2013). Mobbing ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(31), 9-31.
- Lazarević, S., Krstić, A. ve Sobek, M. (2015). Perception of athletes regarding mobbing in sports clubs. *SPORT-Science&Practice*, 5(1), 5-17.
- Leymann, H. (1996). The content and development of mobbing at work. *European journal of work and organizational psychology*, 5(2), 165-184.
- Mansur, F. A. (2008). *İşletmelerde uygulanan mobbingin (psikolojik şiddet) örgütsel bağlılığa etkisi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Maslach, C. ve Jackson, S.E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2, 99-113.
- Mimaroglu, H. ve Özgen, H. (2008). Örgütlerde güncel bir sorun: "Mobbing". *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 8(15), 201-226.
- Ocak, S. (2008). *Öğretmenlerin duygusal taciz (mobbing)'e ilişkin algıları (Edirne ili örneği)*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Öcel, H. (2009). *Çalışanların örgütsel vatandaşlık ve üretim karşıtı iş davranışlarının nedenlerine ilişkin bir model önerisi*. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Öntürk, Y. (2018). *Spor ortamında mobbing*. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınevi.
- Özden, E. (2015). *Yönetim kuramları bakımından günümüz okul yöneticilerinin yönetim anlayışları*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Özkalp, E. ve Kirel, Ç. (2016). *Örgütsel Davranış*. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Özler, D. E., Atalay, C. G. ve Dirican, M. (2008). Mobbing'in örgütsel bağlılık üzerine etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (22), 37-60.
- Öztürk, H., Yılmaz, F. ve Hindistan, S. (2007). Hemşireler için mobbing ölçeği ve hemşirelerin yaşadığı mobbing. *Hastane Yönetimi*, 11 (1-2), 63-69.
- Öztürk, İ. (2019). Türkiye'de mobbing ile ilgili sağlık alanında yazılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (25), 119-136.
- Raedeke, T.D. ve Smith, A.L. (2001). Development and preliminary validation of an athlete burnout measure. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 23(4), 281- 306.
- Reyhan, S. ve Özgen, C. (2020). Takım sporcularının mobbing algılama düzeylerinin farklı değişkenler bağlamında incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 217-228.
- Salman, M. N. ve Yalçındağ, S. (2017). Sporda mobbing uygulamaları ve sporcuların mobbing algılama düzeylerinin tespiti. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2479-2490.
- Şahin, H.N. ve Durak A. (1995). Stresle başa çıkma tarzları ölçeği: Üniversite öğrencileri için uyarlanması. *Türk Psikoloji Derneği*, 10(34), 56-73.
- Şahin, N. (2006). Duygusal taciz (mobbing) ve organizasyonel sonuçlar üzerindeki etkisi: Bankacılık sektöründe bir uygulama. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Tanhan, F. ve Çam, Z. (2011). Öğretmenlere yönelik yıldırma ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğinin yeniden belirlenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 80-97.
- Tekin, D. (2016). Psikolojik şiddet üzerine yazılan yüksek lisans tezlerine yönelik bir inceleme. *İş ve İnsan Dergisi*, 3(1), 31-41.
- Tetik, S. (2010). Mobbing kavramı: Birey ve örgütler açısından önemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010(1), 81-89.
- Tınaz, P. (2011). *İşyerinde psikolojik taciz*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Tutar, H. (2004). İşyerinde psikolojik şiddet sarmalı: nedenleri ve sonuçları. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 101-128.
- UNESCO (2020). COVID-19: a global crisis for teaching and learning. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373233>.
- Usta, F. N. ve İrge, N. T. (2020). Mobbingin örgütsel adalet algısı ve işten ayrılma niyeti üzerine etkisi: bir emlak konut şirketi örneği. *R&S- Research Studies Anatolia Journal*, 3(3), 237-249.
- Üstün, E. ve Pular, A. (2016). Spor eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanlarının mobbing algı düzeyleri. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 1-10.
- Vural, İ., Tuna, Y., Birsen, Ö., Erzurum, F., Küçük, M. ve Çolak, F. Ü. (2012). *İletişim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Westhues, K. (2002). The mobbings at medaille college, The Initial Paper 31-52.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. M. (2013). Spor ve fiziksel etkinlik işletmelerinde iş yaşam kalitesinin çalışanların işten ayrılma niyetine etkisi. *Ege Akademik Bakış*, 13(3), 317-324.
- Yıldız, S.M. (2015). The Relationship between bullying and burnout: An empirical investigation of Turkish professional football players. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 5(1), 6-20.
- Yıldız, S.M. (2016). İşyerinde mobbing davranışlarının spor ve fiziksel etkinlik işletmeleri çalışanlarının örgütsel vatandaşlık davranışına etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 165-180.
- Yıldız, S. M., Yıldız, B. S. ve Kepoğlu, A. (2018). Mobbing davranışlarının amatör futbolcuların tükenmişliğine etkisi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 231-246.
- Yılmaz, K. (2006). Güven ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 69-80.
- Yılmaz, K. ve Altınkurt, Y. (2013). Örgütsel iklim ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-11.
- Yiğit, B. (2018). Türkiye'de mobbing üzerine yazılmış doktora tezlerinin içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmesi. *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences*, 4(2), 26-31.
- Yorulmaz, M. (2019). Türkiye'de mobbing konusunda yapılan tez çalışmaları: meta analizi. *Journal of International Social Research*, 12(62), 1636-1644.

An Analysis of Mobbing Studies in Sports Based on Graduate Theses: Samples from The Council of Higher Education Database

Extended Summary

Purpose

The purpose of this study is to analyze the theses on mobbing in the Council of Higher Education National Thesis Center, systemically compile them and study the amount of mobbing in sports in Turkey.

Method

This study was conducted by using the document analysis method, which is one of the qualitative research methods. Within this scope, master's theses and doctoral dissertations submitted to the Council of Higher Education National Thesis Center between 2008-2020 were analyzed. It was observed that upon writing the word "mobbing" in the search bar, 607 theses related with mobbing were found. 7 medical specialty theses and 1 thesis where mobbing is dealt as cyberbullying were excluded from the study. Therefore, by analyzing 43 theses related with sports out of 599 master's theses and doctoral dissertations, documents that will serve the purpose of the research were obtained.

Results

There are a total of 599 theses related to mobbing, of which 558 are master's theses and 41 are doctoral dissertations. While the first thesis study on mobbing was conducted in 2005, many theses have been written in this subject since then. It was seen that the highest number of theses were completed in 2019, when 96 studies were conducted. It was found that while the highest number of theses were completed by students at the Institute of Social Sciences, the lowest number of theses were completed at the Business Management Institute. When master's theses and doctoral dissertations related with mobbing were examined, 34 master's theses and 9 doctoral dissertations about sport studies were found. The use of more than one variable was detected in the master's theses and the doctoral dissertations. While the most common variable is organizational commitment, it was also seen that job satisfaction, burnout, organizational cynicism, organizational justice, organizational silence, organizational climate, organizational confidence, organizational health, management theories, leadership styles, transformational leadership, social support, academic performance, quality of work life, motivation, anxiety and stress variables were used. When master's theses related with mobbing in sports are examined, it was seen that the most common sample group was physical education and sports teachers. Academics, members of sports teams, referees, public sports institution employees, subject teachers, university students, coaches and school managers made up the other sample groups. When doctoral dissertations were examined, it was found that the most common sample group was physical education and sports teachers and academics. In addition, members of sports teams, referees, public sports institutions, subject teachers, university students, coaches and school managers make up the other sample groups. While the number of people in the sample group is between 80 and 566 in Master's theses, the number is between 149 and 1014 in doctoral dissertations. The research method in 34 master's theses was the quantitative research method. 8 of the doctoral dissertations used the quantitative research method while 1 doctoral dissertation was a mixed methods research. The most commonly used scale for mobbing was the Negative Acts Questionnaire (NAQ) adapted to Turkish by Cemaloğlu (2007). In addition, the use of other mobbing scales was detected.

Conclusion and implications

In conclusion, the number of theses on mobbing in sports has been gradually increasing. This shows that mobbing is frequently experienced today. Mobbing can be prevented in accordance with the conclusions and suggestions in the master's theses and the doctoral dissertations. When readers go through the theses, they can see which behavior is considered mobbing, who is exposed to mobbing or who is the mobber. Therefore, they will be more aware of mobbing as a concept. It can be said that people may avoid being exposed to mobbing, or even if they have been exposed, they will be able to overcome it as they will have become more aware of the issue.